

Cseri Nikolett

Apró sikerek a tolerancia jegyében

Kedves Olvasók!

Pályakezdő pedagógus vagyok, még csak harmadik éve tanítok, ám az utóbbi időben különösen sokszor találkozom a „másság” problémájával. Nem a napjaink médiájában oly gyakran megjelenő szexuális másságra gondolok, hanem arra, amely az oktatás mindennapjaiban van jelen. Ez pedig a szociális és a kulturális másság.

Az egyetemi tanulmányaim során igyekeztem olyan tárgyakat felvenni, amelyeknek a keretében ezzel a témával foglalkozhattam. *A hátrányos helyzetűek pedagógiája* vagy *A kisebbségek pedagógiája* szemináriumokon tanultakat jelenleg is jól tudom hasznosítani. Ezekben az órákon és a hozzájuk kapcsolódó gyakorlatokon értettem meg, hogy mennyire fontos odafigyelnünk a tanítványaink problémáira. Ha képesek vagyunk megérteni az élethelyzetükből fakadó nehézségeket, könnyebben találjuk meg a tanulási nehézségeik okait is, és szükség esetén jobban tudunk segíteni nekik.

Ma már osztályfőnökként és szaktanárként találkozom ilyen jellegű problémákkal. Ezeknek a természete változatos képet mutat, hiszen minden gyermeknek más a története. A szakiskolai osztályomban sok hátrányos helyzetű tanuló van, ám tapasztalataim szerint a diákok nem különösebben tolerálják egymás hátrányait. A származási, a kulturális és a szociális háttér mind olyan tényezők, amelyek miatt a fiatalok képesek egymást bántani, pedig kiskorukban még nem voltak ellenségesek egymás iránt, nem foglalkoztak olyan problémákkal, mint a bőrszín vagy a származás. A két-három éves gyermek számára még nem létezik *roma* kislány vagy *magyar* kislány, csak egy másik gyereket lát, akivel játszani lehet. Nehéz meghatározni, hogy hol következik be a törés. Tény azonban, hogy amikor a kisgyermekből óvodás lesz, már gyakran kialakul benne, hogy ami eltér az általa megszokottól, az ok lehet a gúnyolódásra.

Ha ilyen problémával kerülünk szembe egy osztályközösségben, azt mindenképpen meg kell oldanunk. Jó módszernek tartom, ha megpróbáljuk magát az osztályközösséget formálni. Olyan gyakorlatokat végeztetünk a tanulókkal, amelyek játékos formában vezetik rá őket arra, hogyan kell elfogadniuk egymást. Az osztályomban például a pszichológus kollégámmal közösen tartottunk a diákoknak toleranciafejlesztő órát, amelyen két játékot játszottunk.

Az ismerkedési játék azt a célt szolgálta, hogy a tanulók megtalálják, mi a közös bennük. A csoportok kialakításakor fontos szempont volt, hogy különböző beállítottságú diákok – négy-négy fő – kerüljenek egy csoportba (ehhez a tanárnak tudnia kell, hogy milyen klikkek vannak az osztályban). Ilyen módon akartuk őket ösztönözni a közös tevékenységre, amely a következőképpen zajlott. Egy A/4-es lap közepére minden csoport rajzolt egy négyzetet, amelynek a négy sarkát össze kellett kötniük a lap sarkaival. Az így kialakult háromszög formájú mezőket a diákok beszámolták 1-től 4-ig, és beleírták a csoport tagjai közül a csak egy emberre vagy kettőre vagy esetleg mind a négyre jellemző tulajdonságokat. Mivel a csoport tagjai nem nagyon ismerték egymást, a feladat megoldásához – ez a játék lényege – beszélgetniük kellett. Így azok a tanulók is többet tudtak meg egymásról, akik különben nem nyitottak volna a másik felé. Előfordult persze, hogy a diákok nem kezdtek el beszélgetni egymással, vagy csak a külsőségekig jutottak el. Ilyenkor kellett segíteni, rávezetni őket arra, hogy mit kérdezzenek egymástól, mi az, amivel még több információt szerezhetnek. Tapasztalataim szerint komoly motiváló ereje van annak is, ha versenyt hirdetünk a csapatok között.

A másik – toleranciára fókuszáló – játékban szorosan egymás mellé állva formáltak kört a tanulók. Egyiküket (akiről például tudjuk, hogy az ellentétet szítja a többiek között) arra kértük, hogy álljon a körön kívülre, majd próbáljon bejutni a kör közepére. A kört formáló diákoknak minden erejükkel védeniük kellett a körön belüli pozíciójukat, és a kívülállóknak csellel vagy erőszakkal kellett bejutnia a kör közepére. Ezt több diákkal is eljátszottuk, azután megbeszéltük a tapasztalatokat. Majd ismét körbe állítottuk a tanulókat, és folytattuk a játékot. A diákokra bízva a választást először a barna hajúakat, azután a szőkéket, végül a popzenét kedvelőket rekesztettük ki a körből. A kört védőket mindig megkérdeztük, hogy ők miért maradtak a körben, a kívülállókat pedig, hogy miért vannak a körön kívül. Egy idő múlva érzékeltük, hogy a diákok feleslegesnek tartják az ilyen vagy olyan szempont szerinti kirekesztést, és hangot is adtak a véleményüknek. Egyre elmélyültebbek lettek a beszélgetések, egyre nyitottabbá váltak a tanulók. A foglalkozás után folyamatosan kérdeztem azokat a diákjaimat, akikről tudtam, hogy korábban gúnyt űztek belőlük a társaik. Kiderült, hogy fokozatosan normalizálódott a helyzet, és megszűntek a problémák az osztálytársakkal, sőt már barátkoznak is egymással.

Eddigi tapasztalataim szerint a problémák feltárásának, egymás megismerésének és elfogadásának alapja az osztályfőnök és a diákok között kialakult jó kapcsolat, ugyanakkor meggyőződésem, hogy szaktanárként is sokat tehetünk az ügy érdekében. A magyarórákba különösen jól beépíthetők a toleranciagyakorlatok. A fiatalok között például gyakori ütközőpont a zenei ízlés. Az első órákat egy-egy osztállyal mindig azzal kezdem, hogy végigkérdem, kinek mi a kedvenc könyve, van-e olyan téma, hobbi, amelyről szívesen olvas, ki milyen zenét hallgat. A hallottakról jegyzeteket készítek, amelyek később mindig nagy segítséget nyújtanak nekem a szövegértési feladatok kiválasztásában. Ezek az információk arra is jók, hogy megtudjam, miben hasonlítanak egymásra a diákok, vagy mennyire kell segítenem abban, hogy közeledjenek egymáshoz. Ha kiderül, hogy nagyon szerteágazó a tanítványaim zenei ízlése, akkor arra kérem őket, hogy hozzanak dalszövegeket, amelyekből az órán szemezgetünk. Mindenki számára izgalmas feladat annak felfedezése, hogy milyen új jelentéssel gazdagodik a zene nélküli szöveg, miközben versként értelmezzük őket. Ebben a helyzetben, mivel a tanulók a saját kedvenceikkel foglalkozhatnak, szívesen végeznek elemző munkát, és feltárva a saját világukat sokat tudnak egymásnak elmondani a különböző zenei stílusokról.

Ezekkel a rövid példákkal arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy mi, tanárok nem szemlélhetjük közönyösen a diákok problémáit. Ne legyünk olyanok, akiknek a háta mögött bánthatják egymást a gyerekek! Sok esetben néhány jó szó vagy egyszerű gyakorlat is gondolkodásra készteti őket, és sokkal nyitottabbak lesznek egymás iránt. Egymás elfogadására és megértésére nem csak az iskolai életben van szükségük a diákoknak. Ezek odakinn, a való életben sem nélkülözhető kategóriák. Agressziókezelés, tolerancia, empátia – fontos fogalmak egy pedagógus szótárában. Ne feledkezzünk meg róluk!

Tisztelettel:

Budapest, 2010. január 31.

Cseri Nikolett
magyar–történelem szakos tanár

Cseri, Nikolett: Small steps of success in terms of tolerance

Az írás szerzőjéről

Cseri Nikolett
Terézvárosi Kereskedelmi Szakközépiskola és Szakiskola, Budapest, Magyarország
kimletti[kukac]gmail.com